

Lagen om psykiatrisk tvångsvård, LPT

Information till patienter

Brukarinflytande-samordnare, BISAM
Psykiatri Södra Stockholm
STOCKHOLM LÄNS SJUKVÅRDSOMRÅDE

Innehåll

Allmänt	3
Förutsättningar för intagning enligt LPT.....	5
Hur länge kan man vårdas under tvång?.....	7
Från frivillig vård till sluten tvångsvård.....	9
Öppen tvångsvård till sluten tvångsvård....	11
Tvångsåtgärder.....	12
Patiebtens rättigheter.....	14
Stödperson.....	16
Hämtning med polis.....	17
LPT paragraferna.....	19

Allmänt

Regler för all psykiatrisk vård finns i Hälso- och sjukvårdslagen. När det gäller vård under tvång finns det beskrivet i andra lagar. De finns angivna i informationsrutan här nedan. I den här broschyren fokuserar vi på en av dem, Lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT).

Regler för all psykiatrisk vård finns i Hälso- och sjukvårdslagen. När det gäller vård under tvång finns det beskrivet i andra lagar. De finns angivna i informationsrutan här nedan. I den här broschyren fokuserar vi på en av dem, Lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT).

Avsikten med LPT är att den ska leda till att personen ska klara av att frivilligt medverka till fortsatt stöd och vård.

Det finns två former av tvångsvård som förvaltningsrätten beslutar om; sluten psykiatrisk tvångsvård och öppen psykiatrisk tvångsvård. Du kan inte vårdas i sluten psykiatrisk tvångsvård och öppen psykiatrisk tvångsvård samtidigt. Däremot kan du frivilligt vårdas i heldygnsvård under öppen psykiatrisk tvångsvård.

Vid sluten psykiatrisk tvångsvård, vistas man på vårdinrättningen. Specialistläkaren skall alltid ansvara för vård och stöd samt att kontakt förmedlas med socialtjänsten. I vissa fall kan tvångsåtgärder användas.

Öppen psykiatrisk tvångsvård börjar alltid med sluten psykiatrisk tvångsvård. Vid öppen psykiatrisk tvångsvård behöver du inte vara på en vårdavdelning utan kan vistas i hemmet eller annat boende. Under öppen psykiatrisk tvångsvård får tvångsåtgärder inte användas men öppen psykiatrisk tvångsvård kan förenas med särskilda villkor. T.ex. att man ska ta sin medicin, regelbundet besöka läkare eller ta emot stödinsatser från socialtjänsten.

Lagen om psykiatrisk tvångsvård, förkortas LPT

Lagen om rättspsykiatrisk vård, förkortas LRV

Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortas LVU

Lagen om vård av missbrukare i vissa fall, förkortas LVM

Smittskyddslagen

Förutsättningar för Intagning enligt LPT

- Ska en person vårdas under tvång måste han eller hon lida av allvarliga psykiska besvär.
- Personen måste ha ett absolut behov av psykiatrisk vård dygnet runt på grund av det psykiska tillståndet och sina personliga förhållanden. Detta måste ske på en sjukvårdsinrättning.
- Personen motsätter sig vård för det psykiska tillståndet eller mår så dåligt att han eller hon inte kan bedöma sitt vårdbehov.

Ska en person tas in på en sjukvårdsinrättning mot sin vilja krävs ett speciellt läkarintyg. Detta kallas vårdintyg. Vårdintyget måste skrivas i samband med en läkarundersökning av en legitimerad läkare.

I vårdintyget måste det framgå att de tre punkterna här ovan är uppfyllda. Vårdintyget måste också beskriva de psykiska besvären och varför det finns ett vårdbehov. När vårdbehovet bedöms, ska fara för andra personers fysiska och psykiska hälsa vägas in. Efter att ett vårdintyg skrivits får personen hållas kvar med tvång. I undantagsfall och i akuta situationer får personer också läggas i bälte, tvångsmedicineras eller avskiljas.

Det slutgiltiga beslutet om inläggning enligt enligt LPT måste fattas av en specialistläkare. Detta beslut måste fattas inom 24 timmar från det att personen kom till vårdinrättningen och vårdintyget får inte vara äldre än fyra dygn. Det får inte vara samma läkare som skrev vårdintyget som fattar inlägningsbeslutet.

- Tvångsvård får inte ges om det endast handlar om en utvecklingsstörning.
- Tvång får inte användas mer än nödvändigt.
- Mängden tvång måste vara rimlig jämfört med behovet av åtgärden

Hur länge kan man vårdas under tvång

Tiden räknas alltid från den dagen då beslut tagits om intagning enligt LPT (ej från då vårdintyget skrevs).

Vårdintyget måste skrivas i samband med en läkarundersökning

Intagningsbeslut enligt LPT måste fattas inom 24 timmar från det att personen kom till vårdinrättningen och vårdintyget får inte vara äldre än fyra dygn.

Ska tvångsvård pågå i mer än fyra veckor måste detta tas upp i förvaltningsrätten. Här avgörs också om det är öppen psykiatrisk tvångsvård eller sluten psykiatrisk tvångsvård.

Vården får då pågå i fyra månader och sedan måste det ännu en gång tas upp i förvaltningsrätten.

Därefter kan beslut tas om tvångsvård i upp till sex månader åt gången.

Ansökan om tvångsvård måste vara hos förvaltningsrätten innan tiden har gått ut.

Har ingen ansökan kommit in under den tiden upphör tvångsvården. Vård under tvång får fortsätta fram tills förvaltningsrätten har fattat beslut. Säger förvaltningsrätten nej måste tvångsvården upphöra omedelbart.

Från frivillig vård till sluten tvångsvård

Frivillig vård kan omvandlas (konverteras) till vård under tvång. Även i detta fall behövs ett vårdintyg och ett beslut om intagning under tvång. Två olika läkare måste fatta dessa beslut.

Förutsättningar:

- Ska en person vårdas under tvång måste han eller hon lida av allvarliga psykiska besvär.
- Personen måste ha ett absolut behov av psykiatrisk vård dygnet runt på grund av det psykiska tillståndet och sina personliga förhållanden. Detta ska ske på en sjukvårdsinrättning.
- Personen motsätter sig vård för det psykiska tillståndet eller mår så dåligt att han eller hon inte kan bedöma vårdbehovet.
- Patienten måste också till följd av sin psykiska störning befaras komma att allvarligt skada sig själv eller någon annan.

Intagningsbeslut måste tas inom 24 timmar från det att vårdintyget skrevs. Senast dagen efter ska beslutet underställas förvaltningsrättens prövning. Detta gäller även om patienten då åter vårdas frivilligt.

Inom fyra dagar från dagen om beslutet att omvandla frivillig vård till tvångsvård måste det ansökas om förlängning av tvångsvård i förvaltningsrätten.

Förvaltningsrätten kan besluta om tvångsvård i upp till fyra månader, sedan måste det ännu en gång tas upp i förvaltningsrätten.

Förvaltningsrätten kan då ta beslut om tvångsvård i upp till sex månader åt gången.

Öppen tvångsvård till sluten tvångsvård

Om en person som vårdas i öppen psykiatrisk tvångsvård ska tas in på sjukvårdsinrättning för sluten vård, förutsätter det:

att han/hon motsätter sig behandlingsvillkoren för öppen psykiatrisk tvångsvård samt att han/hon har ett absolut behov av psykiatrisk vård dygnet runt på grund av det psykiska tillståndet och sina personliga förhållanden.

När vårdbehovet bedöms, ska fara för andra personers fysiska och psykiska hälsa vägas in.

Eftersom personen vårdas under tvång behövs inget nytt vårdintyg. Det krävs dock ett beslut av specialistläkare och beslutet gäller i 4 dagar.

Ansökan om fortsatt sluten psykiatrisk vård måste vara förvaltningsrätten tillhanda inom 4 dagar. Har ingen ansökan kommit in under denna tid fortsätter vården i öppen psykiatrisk tvångsvård.

Tvångsåtgärder

Under tvångsvård kan vissa specifika åtgärder genomföras med tvång. Tvångsåtgärder får användas endast i sluten psykiatrisk tvångsvård och endast om de kan försvaras med hänsyn till syftet med åtgärden.

Tvångsåtgärder som kan vidtas med stöd av LPT är:

- Kroppsvisitering - innebär att man går igenom patientens väska och kläder.
- Ytlig kroppsbesiktning - innebär att patienten får klä av sig varefter kroppen granskas när patienten står upp. Man får inte kräva att patienten ska inta en särskild ställning. Man får heller inte granska kroppsöppningar. Patienten får inte vidröras under kroppsbesiktningen. Ett vittne bör närvara när åtgärden utförs.
- Fastspänning
- Tvångsbehandling (medicinering eller ECT)
- Avskiljning
- Farlig egendom som påträffas får omhändertas
- Brev och paket till patienten får efter beslut av chefsöverläkaren undersökas för att kontrollera att de inte innehåller farlig egendom. Beslut kan i vissa fall även tas om att övervaka försändelser från en patient. Specialistläkare får öppna och kvarhålla vissa försändelser. Beslutet gäller i högst 2 månader och ska övervägas fortlöpande. Försändelser till bla svensk myndighet och advokat får inte öppnas.
- Specialistläkare kan besluta om att begränsa en patients användande av elektroniska kommunikationstjänster och om att omhänderta sådan utrustning, tex mobiltelefon. Beslutet gäller högst i 2 månader och ska övervägas fortlöpande.
- Patientens rätt att ta emot besök kan begränsas genom särskild lag, lagen om besöksinskränkningar vid viss tvångsvård. Beslut fattas av chefsöverläkare och beslutet kan överklagas till förvaltningsrätten.

Patientens rättigheter

Patienten ska informeras om:

- sin rätt att få en stödperson
- sin rätt att överklaga vissa beslut och anlita ett ombud eller biträde
- sin rätt till att en vårdplan upprättas samt att vid tvång i öppenvård ska en samordnad vårdplan upprättas tillsammans med socialtjänsten.

Lagen om Psykiatrisk Tvångsvård i sin helhet ska också vara anslagen väl synlig för alla patienter på vårdenheten.

Vårdplan

Så fort som möjligt efter intagningsbeslutet ska det upprättas en vårdplan för patienten. Vid tvång i öppenvård ska även en samordnad vårdplan upprättas tillsammans med socialtjänsten. I vårdplanen ska det stå vad som behövs för att syftet med tvångsvården ska uppnås och för varaktiga resultat av insatserna. Specialistläkaren ska också undersöka om patienten behöver stöd från socialtjänsten.

Så långt det är möjligt ska samråd ske med patienten när det gäller behandling och vårdplan. Samråd ska också ske med patientens närstående om det inte är olämpligt. Ytterst avgör specialistläkare frågor om behandlingen.

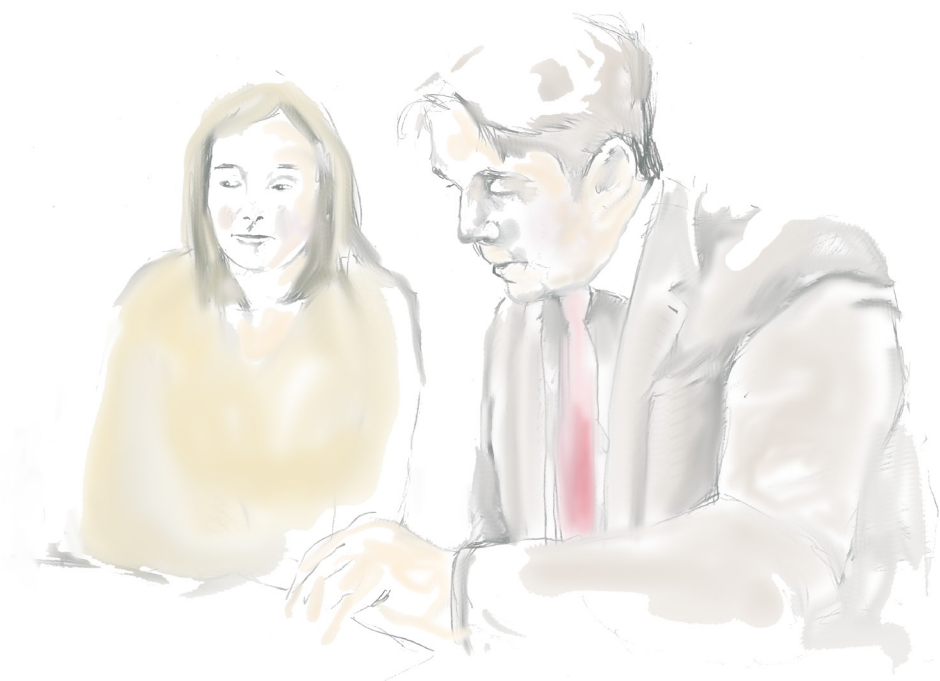
Överklagande och juridiskt biträde

En del beslut kan överklagas till förvaltningsrätten. Rätten utser i vissa fall ett offentligt biträde (oftast en advokat) som ska företräda patienten i rätten. Patienten kan också själv anlita ett lämpligt juridiskt biträde. Förhandlingarna i förvaltningsrätten är muntliga.

En patient som vårdas enligt LPT har rätt att överklaga vissa beslut
Dessa är:

1. Intagningsbeslut
2. Beslut om fortsatt tvångsvård
3. Avslag på begäran att tvångsvården ska upphöra
4. Beslut om återintagning från öppen psykiatrisk tvångsvård
5. Avslag på önskemål om permissionVillkor vid permission
6. Återkallelse av permission
7. Förstöring eller försäljning av egendom
8. Inskränkning av elektronisk kommunikation
9. Övervakning av utgående försändelse

En patient som vårdas enligt LPT har rätt till offentligt biträde vid punkterna 1, 2, 3, 4 och 9 i listan här ovanför.

Stödperson

Det finns stödpersoner som kan bistå patienten i personliga frågor. Stödpersoner är oberoende av vården och utses av patientnämnden. Patienten ska så snart hans eller hennes tillstånd tillåter informeras om sin rätt att få en stödperson. Att få en stödperson utsedd tar ungefär 5 arbetsdagar.

Stödpersonens uppdrag kvarstår tills tvångsvården upphör. Uppdraget kan även fortsätta upp till fyra veckor efter tvångsvården om patienten och stödpersonen samtycker till detta.

Ansvärlig specialistläkare ska anmäla till patientnämnden när det finns skäl att utse en stödperson:

- om patienten vill ha stödperson
- om det finns skäl att patienten ska ha en stödperson (även om patienten inte själv önskat det)
- när ansökan till förvaltningsätten görs om att medge förlängd tvångsvård
- om patienten överklagat beslut om intagning enligt § 6b

I samtliga dessa situationer ska patientnämnden också få information om patientens inställning till att få en stödperson. Patientnämnden ska också informeras när tvångsvården upphör.

Vad gör en stödperson?

Fungerar som en medmänniska och ska ej ersätta vårdpersonalen.

Har rätt att besöka patienten och kan göra saker med patienten utanför vårdenheten om patienten får gå ut.

Har rätt att vara med i domstolsförhandlingar om patienten önskar det men ska ej vara patientens juridiska ombud.

Ska inte ta över ansvaret för patientens ekonomi.

Hämtning med polis

Polismyndigheten får tillfälligt omhänderta en person i väntan på att hälso- och sjukvårdspersonal kan ge personen hjälp. En person får föras till en sjukvårdsenhet som kan ge stöd och behandling.

Läkare kan begära hjälp av polis när:

- En person behöver föras till läkare. Detta gäller endast om det framgår att personen håller sig undan eller inte frivilligt låter sig undersökas
- En person ska föras till en vårdinrättning efter att vårdintyg har utfärdats.

Specialistläkare kan begära hjälp av polis när:

- En person ska hämtas som lämnat vårdinrättningen utan tillstånd.
- En person ska hämtas som inte har återvänt i tid från permission eller om permissionen har återkallats.
- En person inte frivilligt kommer till en vårdinrättning efter att beslut fattats om att öppen psykiatrisk tvångsvård ska övergå till sluten psykiatrisk tvångsvård.

LPT paragraferna

Foldern är sammanställd av brukarinflytandesamordnare (BISAM) inom Psykiatri Södra Stockholm och är en sammanfattning av LPT-lagstiftningen.

LPT består av följande paragrafer:

§ 1-2b	Inledande bestämmelser
§ 3	När får LPT användas
§ 4-6b ..	Intagning enligt LPT
§ 7-10	Öppen- och sluten psykiatrisk tvångsvård enligt beslut av rätten
§ 7a	Samordnad vårdplan
§ 11-13	Övergång från frivillig vård till LPT
§ 14	Övergång från rättspsykiatrisk vård till LPT
§ 15-24	Vården
§ 16	Vårdplan
§ 20a samt 22b.....	Elektroniska kommunikationstjänster
§ 22-22a samt 22b.	Brev och paket
§ 25	Permission
§ 26a	Återintagning från öppen psykiatrisk tvångsvård till sluten psykiatrisk tvångsvård
§ 27-29	Avslutning av LPT
§ 30-33	Rätt till stödperson och överklagande
§ 34-39	Hur gången är i förvaltningsrätten
§ 38a	Rätt till offentligt biträde
§ 40-46 samt 49	Övriga bestämmelser
§ 47	Handräckning av Polis
§ 48	Patientens rätt till information

LPT-paragraferna finns att läsa i sin helhet på vårdnheten och på www.socialstyrelsen.se

